

פיסול סביבתי בערבה

ענת אביהוד

לאורך

הערבה ניצבים פסלים הנמצאים בדיאלוג עם הנוף, עם האוכלוסייה, עם ההתיישבות ועם המשמעות הסימבולית של המדבר. הפסלים מעניקים למבקרים ולתושבי הערבה רובד נוסף, אמנותי, ובאמצעות שימוש מגוון בחומרים, בקומפוזיציות ובשמות, הם מעבירים מסרים וחוויות לצופים בהם. לעבודות הפיסוליות זיקה לתולדות האמנות ולתולדות הפיסול. בשורות הבאות יובא הרקע האמנותי ויפורטו הכלים להתבוננות בפסלים סביבתיים, ולאחר מכן תובא סקירה של הפסלים בערבה מצפון לדרום.

ענת אביהוד, פסלת ומעצבת, B.Ed באמנות, עוסקת בפיתוח תיירות וניהול פרויקטים תיירותיים. בעבר ניהלה את בית ספר שדה חצבה

עופר מולכו – "עיט" מעל ערוץ נחל מרזבה

רקע אמנותי

עד למאה ה־20 ייעודם של רוב הפסלים היה דתי. היוצרים פיסלו אנדרטאות לזכר מאורעות או דמויות אדם, כדגם לאלוהות, לקישוט ארמונות, טירות, כיכרות ובתי פאר. עיקר העניין בפסלים היה עיצוב הדמות האנושית, ואילו לחלל הסובב את הפסל לא הייתה משמעות רבה.

במאה ה־20 התפתח הפיסול המודרני ויצר תפנית בתחום. הפסלים נותקו מהסגידה לדמות האנושית, הרחיבו ופישטו את טווח הצורות העומד לרשותם. החלל החל להיות יסוד עיקרי וחשוב ביצירה, והיוצרים אף החלו ליצור פסלים המקיפים את החלל ולא רק מוקפים בו. התפתחות זו הייתה מלווה בחקר הצורה באמנות המופשטת ובהדגשת החלל והמבנים הפתוחים באדריכלות העכשווית.

החל משנות ה־60 של המאה ה־20 התגבש בפיסול זרם עולמי של אמנות אדמה, הקרוי גם בשם אמנות קרקע. אמני הקרקע והאדמה יצרו באבן, בחומר, בעפר, בכבול ובשלג אמנות מושגית, שלרוב מוקמה באתרים נידחים ומעוטי מבקרים. הם שינו את האתרים ואת השטח ויצרו תהליכים כמו־טבעיים שפעלו על המקום. עבודותיהם אלמוניות ולעתים אף מתכלות ודוחות את ההנחה שרווחה באמנות המסורתית, שעבודות אמנות מהוות קישוט לחיים ומוצר מסחרי נדיר. חלק מהעבודות של אמנות האדמה מקנות הרגשה של מיסטיקה שמעבר לעולם הזה. יש הרואים בעבודות אלו חזרה נוסטלגית ורומנטית אל הטבע וביטוי של מודעות לחשיבות השמירה על האיזון האקולוגי.

הידועים מבין אמני האדמה הם מייקל הייזר (יליד 1944, אמריקני), דניס אופנהיים (1938-2011, אמריקני) ורוברט סמיתסון (1938-1975, אמריקני). קבוצת אמנים זו יצאה אל המדבר כדי להגיב על תוכני החברה הסופר־מתועשת, על התרבות הצרכנית ועל אסטרטגית האמנות שהתפתחה בה. חלק מאמני האדמה העדיף ליצור נופים מעשי ידי אדם על פני המדבר השומם. אמן הקרקע הידוע ביותר הוא יוצף־כריסטו (יליד 1953, בולגריה, אמריקני), שיצר במקומות רבים ברחבי אירופה ובניו יורק. מאז 1968 הוא ארז בניילון מבנים, חופים וצוקים.

פסל סביבתי ממוקם מחוץ למבנה ויוצרו משתמש ביסודות הבאים להעברת מסריו:

מיקום הפסל כל פסל ״מדבר״ עם הסביבה הקרובה לו ועם הסביבה המרוחקת. פסלים הניצבים בנוף ובמרחב יוצרים קשר צורני הדדי בין היצירה הפיסולית למקום ולצופה.

נושא הפסל ושמו מעבר לחווייה החזותית, בחירת הנושא הפיסולי ושם הפסל תורמים למשמעות הפסלים.

חומר היצירה הבחירה מאיזה חומר יורכב הפסל משפיעה על מידת הטמעתו בסביבה. שימוש בחומר מקומי יעביר מסר של הרמוניה וצמיחה מהמקום, ואילו שימוש בחומר זר יבליט את הפסל וידגיש את זרותו.

מרכיבי יצירת אמנות כמו ביצירת אמנות דו־ממדית, גם בפיסול קיימת התייחסות לגודל, לקומפוזיציה, לצורה, לצבע ולטכניקה. בפיסול נוסף ממד הנפח, שמצריך ארגון אחיד ומלוכד של הצורות.

תהליכים כל פסל המוצב בחוץ נתון להשפעת כוחות טבע הפועלים גם על סביבתו, כדוגמת השינוי בתאורה במשך שעות היום והבליה.

גודל הפסל פסלים סביבתיים רבים הם גדולי מידות. הצבת הצופה ליד הפסל ותפקידו במארג הפיסולי משנים את ההתבוננות בפסל. יש פסלים שמקטינים את הצופה ואחרים מזמינים להתמזג עמם.

התייחסות לממצאים ארכאולוגיים עבודות סביבתיות רבות יוצרות הרגשה של מיסטיות ושל זיכרונות אתניים. העבודות מקושרות לשרידים עתיקים ולאמנות פרהיסטורית כדוגמת קווי נסקה במדבריות פרו.

פסלי הערבה

להלן סקירה מפורטת של הפסלים מצפון לדרום, לנוחות המבקרים.

מצבו של האדם
יוצר: עזרא אוריון
מיקום: בכביש 90 בקילומטר ה־192, כ־250 מ' מצפון לכניסה למפעלי ים המלח. פונים מערבה ונוסעים כ־700 מ' בדרך עפר עד לראש גבעת התצפית על מפעלי ים המלח.
חומר: אובליסק פלדה ו־230 אדני רכבת
מידות: גובה 25 מ'; אורך 40 מ'; רוחב 30 מ'
הצבה: 1990

פסלו של עזרא אוריון חורג במעט מתא השטח של הערבה. בחרתי להציגו בזכות חשיבותו הרבה לאמנות הסביבתית המדברית. הפסל ניצב בין מפעלי ים המלח לבין שיפולי הר סדום. הוא מורכב מאובליסק פלדה בגובה של 25 מ' ומ־230 אדני רכבת המקיפים אותו ומטפסים למרגלותיו. העמוד ניצב במקום הנמוך ביותר על פני כדור הארץ ושואף כלפי מעלה — לשמים ולאין־סוף. הפסל מתייחס לפסלו של האמן קונסטנטין ברנקווי (1876-1957, רומני) ״עמוד ללא סוף״ (1937, רומניה), שגובהו 33 מ' והוא מיתמר לעבר האיין־סוף.

עזרא אוריון יצר פסלים רבים במדבר. בשונה מאמני האדמה המסורתיים הוא אינו מתייחס לאסטרטגיה של אמנות ואינו שולל מערכות תעשייתיות אלא יוצא וצומח מתוך המדבר. הוא יוצר בפסליו דו־שיח עם לוחות הסלע הנעים, עם זמניות תופעת החיים ועם החיים מעבר לגלקסיה שלנו. עזרא אוריון נמצא בדיאלוג עם היקום, עם הטבע והמדבר, עם הארכאולוגיה — בפסלים נוספים. בפסלים שיצר אוריון בשדה צין, על פסגת הר ארדון, מול עריף א־נאקה בסיני ומול פסגת האנפורנה בנפאל יש התייחסות לפיסול ארכאולוגי.

אישה משתרעת
יוצרת: אור־נה רן
מיקום: סמוך לכביש 90 בקילומטר ה־177, 5.7 ק״מ מדרום לצומת הערבה, על גבעה ממערב לכביש, בגדת נחל צין בחצייתו את כביש הערבה.
חומר: אבן מקומית: חלוקי נחל צין, בליית סלעי הדולומיט ושכבות הצור של המישור בתוספת קומץ מאבניה הצבעוניות של ערד.
מידות: גובה 5 מ'; אורך 24 מ'; רוחב 11 מ'
הצבה: 1995

אור־נה רן יצרה לצד הגשר של נחל צין בכביש הערבה פסל בדמות אישה שוכבת. את הפסל הזמינו עובדי מע״צ והם אף בנו אותו. הפסל הוקם מסלעים שנאספו במקום וחוברו בטין ובכטון. טרקטור סייע בהנחת הסלעים. בחירת החומר וטכניקת הבנייה התוו את שילוב הפסל בנוף ובמקום. בפסל האישה יש תנועה של קווים, של נפחים ושל צורות, של טקסטורה ושל צבעים. דמות האישה המשתרעת ניתנת לצפייה מהכביש כמכלול. ביקור מקרוב יותר מושך את המבקר להסתובב סביב הפסל, לבוא, להיכנס ולטפס, אך הוא אינו יכול לחדור פנימה. בחלקים מהפסל מסתתרים רמזים לתנועת שפיפון בחול ולקצה זנבו של חרדון. הפסל נראה כמצד דרכים עתיק וכמצפה תיירותי הנמצא בדיאלוג עם נחל צין ועם הגבעות הרכות שסביבו. דיאלוג של רך-קשה; פריך ויציב, נוצר מול השיטפונות של נחל צין וגם בתצפית לעבר הרי אדום הנראים דרך פתחים בפסל. הרי אדום היציבים והברורים נמצאים בניגוד לקווי המתאר הרכים של הפסל.

פסל האשה המשתרעת של אור־נה רן מגיב על עבודות אמנות רבות העוסקות בתנוחת אישה

^[1] פיסול סביבתי בערבה

אורנה רן – "אשה משתרעת"
מעל אפיק נחל צין

חומר: מעורב

הצבה: החל משנת 2001

החל משנות ה-80 עובדת בערבה קבוצה של ארבע נשים הנקראת נשים במדבר ובה נעמי רותם, צ'צ'יה פורת, סמדר סיגלר וארזה כהן. הנשים חולקות סטודיו לפיסול במרכז ספיר. את פסליהן ניתן למצוא בערוץ קטן, קניון "החיים במדבר" הנמצא בכניסה לפארק ספיר וליישוב מרכז ספיר.

קבוצת נשים במדבר יצרה את הבסיס לגן הפסלים והיא ממשיכה להעשיר את המתחם בעבודות באופן שוטף. בתחרות שארגנה חב' המתנסים בשנת 2002, נבחרה הקבוצה להנחות פרויקט קהילתי שנקרא "חיים במדבר", לרגל שנת בר המצווה של ילדי הערבה. בשנה זו תלמידי כיתה ח' מבית הספר "שיטים", בסיוע תמי קטין ומרים צביאלי, העשירו את הגן בפסלים רבים. מאז תרמו חמי ברקן ועופר מולכו, גם הם פסלים מהערבה, פסלים נוספים לגן. הפסלים הם בעלי סגנונות מעורבים ונוצרו בטכניקות שונות. חלק מהעבודות מופשטות וחלקן נאיביות. כל העבודות במקום מנסות ליצור קשר עם הסביבה והמדבר. פינת האירוח המדברי, פסלה של נעמי רותם, עשוי בטון וניתן לראות בו זוג בדווים יושבים; זמן מדבר, פסלה של סמדר סיגלר, עשוי אבן גרוסה מהגולן ומציג עלם נח; נבלה במדבר, פסלו של חמי ברקן, עשוי ברזל ונראה בו שלד של חיה בעלת קרניים שעורבים עומדים עליה ומנקרים בה ועוד. הפסל רוח מדברית הוא פסל קינטי ובו שלוש דמויות נשים הסובבות עם כל משב רוח. פסל זה, שנוצר בידי חמישה אמנים, "מדבר" עם הנוף המדברי בשל גודלו והצבתו בעמדת תצפית. במעלה הערוץ נבנה קיר בוץ המותאם לסביבה בחומריותו. בכל מרחב הגן פזורות מגורות ברזל של עזים וחיות מדבריות. גדעון רוגולסקי תרם לגן טרסות חקלאיות ומטמורה (מחסן בסלע עם קיר הגנה). את באר המים בנה אלי שקוטאי. פסלים של ילדי בית הספר "שיטים" כדוגמת ינשוף, שפני סלע, שועלים, עופר, נחש, חרדון וירבוע, פזורים בגן.

שוכבת: ונוס הנרדמת של ג'ורג'ונוה, ונוס מאורבינו של טיציאן, המאחה העירומה של גויה, פסלי נשים של הנרי מור ועוד. כל הנשים יחד הן דמות של אישה מיתית, משתרעת, דוממת במדבר. אורנה רן בחרה להציג את האישה המשתרעת מתוך האדמה. הדמות מגיבה לחום המדברי בהתפשטות ומכילה חוסר שקט ורמז להצפות מי הנחל.

פסל העיט ליד גשר נחל נקרות

היוצר: עופר מולכו

מיקום: ממערב לכביש 90, בעלייה הצפונית לגשר נחל נקרות, מול שלט הקילומטר ה-142. העיט מוצב על גוש סלע ענק וכולט לעיני העוברים בכביש.

חומר: ברזל

מידות: מוטת כנף 3 מ'

הצבה: 2001

באחת מנסיעותיו של עופר מולכו לביתו שבצופר חש כי אין מי שפוקח עין על היורדים דרומה. רעיון זה דחף אותו להציב על הגבעה עיט אותו פיסל מברזל על-פי תצלום. מאז שהציב את הפסל מאמין האמן כי משהו שומר על יישובי הערבה ועל יושביה.

החיים במדבר: אתר נוף

יוצרים: קבוצת "נשים במדבר", עופר מולכו, חמי ברקן וילדי בית הספר "שיטים"

מיקום: צמוד לפארק ספיר, בכניסה ליישוב מרכז ספיר. מכביש 90 פנייה מערבה לכיוון "מרכז ספיר". לאחר 200 מ' יש לפנות צפונה ולהמשיך כ-400 מ' בדרך עפר עד הכניסה לפארק ספיר.

ארה כהן - "זוגיות בדמדומים"

עופר מולכו - "עץ הציפורים"

חמישה אמנים - "רוח מדברית"

קבוצת נשים במדבר - "גבעת הצבאים"

אנדרו רוג'רס - "פסל חי"

פני השטח. האותיות קיבלו צורה של חיה, הצורה מקבלת חיזוק מהחשיבה האנושית והיא מודגשת באמצעות ההקשר הלשוני. המילה "חי" מסמלת את השורשיות שלנו ואת חגיגת החיים. הפסל עומד בלב הערבה, צופה על השדות החקלאיים של מושב עין יהב ומתקשר לחזון הפרחת השממה. רוג'רס מקשר את הפסל למקום גם בבחירת החומרים — חלוקי אבן מקומיים שעברו בליה ושחיקה וכעת "צומחים" מהאדמה החולית. רוג'רס קישר את הפסל להוויה המדברית גם בדמיון שבין האותיות שעיצב לאוהל בדואי. הקירות יוצרים תחושה של אורחן בלב המדבר.

קצב החיים

יוצר: אנדרו רוג'רס, אוסטרליה

חומר: אבן

מידות: גובה 5 מ'; אורך 29 מ'; רוחב 24 מ'

הצבה: 2001

לרוג'רס סדרה של פסלי ברונזה בשם קצב החיים. בסדרת הפסלים הללו יצר רוג'רס פסלים מכדור, קו גיאומטרי וקו חופשי שיצרו יחדיו חלל פיסולי. הצורה הספירלית בה השתמש המטפסת מעלה ומצטמצמת — מסמלת התפתחות, אבולוציה וטכנולוגיה אנושית. המוטיבים של החזרה מצד אחד ושל השינויים מצד שני הם העיקרון המאפיין את החיים. הפסל קצב החיים נבנה בידי הצוות שהקים את פסל חי. רוג'רס העביר פסל ברונזה תלת־ממדי, הניחו על האדמה ותרגם אותו בהגדלה לפיסול באבן. הקומפוזיציה של הפסל מקבילה למבנה הקרקע במקום; ולמרות זאת לצורה המפוסלת יש ארגון פנימי מובנה. הארגון מבטא הבנה עמוקה של קצב החיים או הטבע והתפתחות התפיסה האנושית על העולם. הפסל מורכב מאבנים גדולות עד למשקל של 400 ק"ג האחת. בפסל יש אלמנט

גבעת הצבאים

יוצרים: קבוצת נשים במדבר (נעמי רותם, צ'צה פורת, סמדר סיגלר וארזה כהן) בשיתוף חמי ברקן. מיקום: בקילומטר 136 בכביש 90, 700 מ' מדרום לכביש הכניסה למרכז ספיר, על גבעה ממערב לכביש, בין מרכז ספיר לאזור התעשייה.

חומר: ברזל

מידות: תשעה פרטים שגובהם 80 ס"מ; אורכם 50 ס"מ; עוביים 5 ס"מ

הצבה: שנת 2000

הנוסעים על כביש הערבה עשויים לראות בקילומטר ה־136 בכיוון מערב גבעה שעל מורדותיה מגורות ברזל בדמות צבאים בתנוחות שונות. השימוש בברזל, חומר זר לסביבה, עזר ליצירות להבליט את הפרטים אל מול הרקע. הצבאים הם בעלי חיים המאפיינים את מרחבי הערבה. חיבור פריטי הפסל למקום ולמדבר נוצר על בסיס נושאי.

גיאוגליף: מתחם פיסולי ובו שלושה פסלים

יוצר: אנדרו רוג'רס, אוסטרליה

מיקום: בקילומטר ה־136 מול גבעת הצבאים, סביב גבעה הנמצאת ממזרח לכביש הערבה. הכניסה למתחם נמצאת כ־1.5 ק"מ מצפון לו: מתחנת הדלק של עין יהב ממשיכים 0.5 ק"מ דרומה ופונים מכביש 90 מזרחה (בפנייה למנחת ספיר). מיד לאחר הפנייה נכנסים לדרך עפר ונוסעים 1.3 ק"מ דרומה במקביל לכביש הערבה עד למתחם הפיסולי. מומלץ לעלות רגלית (כ־100 מ') לראש הגבעה ממנה ניתן לראות את שלושת הפסלים.

חומר: אבן מקומית

הצבה: החל משנת 1999

אנדרו רוג'רס הוא פסל אוסטרלי המתמחה באמנות אדמה. פסליו הסביבתיים הראשונים היו בערבה. מאוחר יותר יצר פסלים נוספים — בירושלים ובארצות שונות. רוג'רס קרא לשלושת הפסלים המרכיבים עבודה זו בשם "גיאוגליפים". המשמעות המילולית של המילה גיאוגליף היא סימן החקוק על האדמה או על פני סלע. שם זה מקשר את הפסלים למערכת כתבים עתיקים מצריים ואשוריים ולקווי נסקה בפרו. רוג'רס בחר לבנות שלושה פסלים שנראים במלואם ממעוף הציפור. הוא מזמין את הצופה לעלות לגבעה הסמוכה ולצפות בסביבה הטבעית והתרבותית המקיפה את הפסלים. רוג'רס הצליח ליצור בכך הקשר חדש, שמפרש באופן סימולטני את החיבור להיסטוריה ולאדמה ובאותו זמן יוצר התפתחות מתמשכת. לעבודותיו של רוג'רס זיקה לצורות האמורפיות של הנרי מור ולתפיסת הזמן והתנועה של הציירים הפוטוריסטים אומברו בוציאני ונחום גאבו. כמו כן הן קשורות לאמנות האדמה — לעבודותיו של רוברט סמיתסון בחוף סולט־לייק ביוטה ארה"ב ולעבודתו של דניס אופנהיים בהולנד. בשונה מהם רוג'רס אינו מדבר על מניפסט אלא על תוכן.

חי

יוצר: אנדרו רוג'רס, אוסטרליה

חומר: חלוקי נחל, חצץ, בטון

מידות: גובה 3 מ'; אורך 38 מ'; רוחב 33 מ'

הצבה: 1999

"פסל חי" הוא הראשון שנבנה במתחם הפיסולי שיצר אנדרו רוג'רס על הגבעה. האמן בחר להגדיל את האותיות חי, י. הצופים מוזמנים ללכת בין האותיות, לטפס עליהן או לצפות על החיבור ביניהן מראש הגבעה. בניית הפסל ארכה כחודש ימים. תחילה סומן קו המתאר של הפסל ונבנו הקירות. מאוחר יותר הוכנסו פנימה חלוקי אבן וחצץ וביניהם ועליהם שפכו מלט. במקרה זה היה שימוש במלט יבש על מנת למנוע התבקעות הקירות מכוח המלט הרטוב. צורתו של פסל חי עוקבת אחרי

של תנועה, שמרמז, מצד אחד, על שאיפתו הטבעית של האדם לזוו קדימה, ומצד שני, קיימת הצהרה קיומית של תנועה חוזרת ומעגלית. תנועת החיים מודגשת גם בבחירת שם הפסל "קצב החיים".

"חתך"

יוצר: אנדרו רוג'רס, אוסטרליה

חומר: אבן גיר, צבע שמן

מידות: גובה 70 ס"מ; אורך 80 מ'; רוחב 38 מ'

הצבה: 2003

גיאוגליף זה מכיל חתך אורך בקונכייה המוגדלת לממדי ענק. הגיאוגליף מסמל מאובן, תזכורת להימצאות חיים קדומים במקום. הקונכייה שומרת על צורות אורגניות ועל תנועה. על-ידי החללים הפנימיים נוצר גריד (רשת) בעל חללים רבים. הצורה מבטאת את השינוי והחזרה רבת השכבות של תהליך החיים בטבע ושל החברה האנושית. בפסל זה רוג'רס מפתח את הרעיון של גריד גיאומטרי אידאלי הדומה למבנה ההרמוני העולמי. מבחינה צורנית מחובר הפסל למקום באמצעות השימוש באבן מקומית, על-ידי הבחירה במיקום הסמוך לגבעה שממנה ניתן לראות את הפסל במלואו וכן בבחירת המאובן, שהוא אלמנט שכיח במדבר, כנושא פיסולי.

חתך הזהב (ratio)

יוצר: אנדרו רוג'רס, אוסטרליה

מיקום: בקילומטר ה-135 על גבעה הנמצאת ממערב לכביש הערבה, 2 ק"מ מדרום לכניסה למרכז ספיר, 300 מ' מצפון לכניסה לאזור התעשייה (ניתן לראות את הפסל מהכביש). הגעה: כ-200 מ' מצפון לכביש הכניסה לאזור התעשייה של מרכז ספיר פונים מערבה בדרך עפר ונוסעים כ-200 מ' לצפון-מערב לאורך גדר היישוב. פונים צפונה וממשיכים עוד כ-300 מ' עד שמגיעים למרגלות גבעת הפסל.

חומר: אבן גיר, צבע מוזהב

מידות: גובה 8 מטר; אורך 32 מ'; רוחב 8 מ'

הצבה: 2004

הפסל פונה מזרחה (באזימוט 112 מעלות)

"חתך הזהב" הוא ערך מתמטי שגילה אחד מתלמידיו של פיתגורס. תיאורו הופיע בספרו של אוקלידס "יסודות" כבר לפני כ-2500 שנה. בחיבור של שני מספרים מהסדרה 1 1 2 3 5 8 נקבל את המספר הבא אחריו, בחלוקה של כל מספר לזה שלפניו נקבל תשובה הקרובה ל-1.610803. היוונים הקדמונים, הגיעו למספר 1.610803 מתוך חישובים מתחום הגיאומטריה וקראו לו "יחס הזהב". הם ראו בו את הפרופורציה היפה והמושלמת ביותר שהאדם יכול לתאר. את יחס הזהב ניתן למצוא בגיאומטריה, בבוטניקה, בתצורות גבישים, בסידור עלים סביב גבעול ובצורה הלוליינית של קונכיית הנאוטילוס, יש המוצאים אותה גם במבנים מהעולם העתיק ביצירות אמנות ועוד. ליאונרדו פיבונאצ'י, איטלקי, מגדולי המתמטיקאים של ימי הביניים, עסק בתורת המספרים והרבה לטפל בחיתוך הזהב. הוא פיתח משמעויות רבות שלה עד שזכתה לכינוי "סדרת פיבונאצ'י". אנדרו רוג'רס בנה פסל על גבעה מוגבהת המשקיפה לעבר כביש הערבה. בהסתמך על סדרת פיבונאצ'י בה שני האיברים הראשונים הם 1, רוג'רס הציב בשתי העמודות הראשונות אבן אחת בכל עמודה; מכאן ואילך כל איבר הוא סכום שני האיברים שקדמו לו ולכן העמודה השלישית תהיה 1+1 כלומר שתי אבנים, העמודה הרביעית תהיה 1+2 כלומר שלוש אבנים, העמודה החמישית תהיה 1+2+3 כלומר חמש אבנים והעמודה השישית תהיה 1+2+3+5 כלומר שמונה אבנים. מכאן ואילך יורד הפסל באופן סימטרי. הפסל פונה מזרחה וחיבורי הסלעים נצבעו זהב. מדי בוקר, כשהשמש עולה מעל להרי אדום, היא משתקפת בפסל. בניגוד לפסליו של רוג'רס במתחם הגיאוגליף, הפסל חתך הזהב

אנדרו רוג'רס - "חתך הזהב"

אינו משתלב צורנית בסביבתו ובוולט ממנה. הסלעים שנבחרו לבניית הפסל שונים מהסלע המקומי הרך, והם עובדו במחצבה. החיבור הנושאי למקום, לזמן, ליישוב ולמדבר שהעביר רוג'רס בפסליו הקודמים בערבה, נעדר מהפסל חתך הזהב.

סיכום

העבודות הפיסוליות הממוקמות בערבה מציגות למבקר כמה התייחסויות תלת-ממדיות שונות כלפי המדבר, תושביו והמקום. השוני ניכר בבחירת הנושא, שם הפסל, המסר, הארכיטיפים והאסוציאציות שהוא מעלה, חומרי הבנייה וסגנון הפיסול. פסלו של עזרא אוריון מבטא רעיון קוסמי. פסלה של אורנה רן משקף את תחושתה האישית של הפסלת כלפי המקום והמדבר. פסליהן של הפסליות מהערבה מתייחסים להוויה היומית של המקום ופסליו של רוג'רס יוצרים דרשיח רעיוני, היסטורי ואסוציאטיבי עם העבר, ההווה והעתיד של המקום ושל יושביו.

המועצה האזורית הערבה התיכונה יוזמת את הקמתו של מוזאון אמנות פתוח באזור ספיר, שעתידי להעשיר את מצאי הפסלים בערבה ולהעמיק את הזיקה בין האדם ובין הנוף.